

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ "Н. Й. ВАПЦАРОВ"
9026 Варна, ул. "В.Друмев" No73, тел.052/632-015, факс 052/303-163

"FILII MARIS SUMUS"

СТРАТЕГИЯ

за развитие на Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ в периода 2016– 2030 г.

Варна, 2016 г.

Настоящата Стратегия за развитие на ВВМУ обхваща периода от 2016 г. до 2030 г. и е разработена с отчитане на състоянието на средата за морско образование, тенденциите и процесите, протичащи в нея, традициите и амбициите на Висшето военноморско училище.

Стратегията е основополагащ документ за направлението на развитието и неговите приоритети.

Тя е отворен документ, чийто периодичен преглед и актуализация са препоръчителни.

Стратегията се явява основа за планиране на ВВМУ и нейната конкретизация се представя от мандатната програма на ръководството и годишните планове.

Стратегията е разработена с ползване на модела на „Балансираната система от показатели“ (Balanced Scorecard) и включва следните основни раздели:

1. Характеристика на средата.
2. Текущо състояние на националния морски образователен и научен сектор.
3. Желано състояние 2030.
4. Мисия и визия 2020.
5. Основни цели.
6. Основа на целева стратегия.
7. План за работа.

1. Характеристика на средата.

Основна характеристика на средата, в която се развива ВВМУ, е *разширяването на морския сектор и високата степен на интегрираност с другите сектори на икономиката*. Тенденциите в този процес предполагат все по-задълбочаващо се интегриране на морските аспекти на икономиката и процесите в другите сектори на националното стопанство. Пряко следствие от това е появата на морския пазар на компании, които в дълъг исторически период са ползвали посредници по въпросите на морския транспорт. Паралелно с това в национален план все по-висока роля за икономиката ще имат клонове на индустрията, развиващи се в прибрежната зона и морските пространства. Типичен представител на тази тенденция са добивът и транспортирането на енергоносители.

Преките следствия на описаните процеси са следните:

- задълбочаваща се потребност от „морска“ компетентност на все по-голям кръг от служители в компаниите;
- необходимост от надграждане на компетентността на морските кадри в направление на бизнес познанията и ползването на информационни и комуникационни технологии;
- появата на нови професионални морски направления.

Успоредно на посочената тенденция се наблюдава и засилващ се процес на *глобализация на морската транспортна система*. Тази система отдавна е придобила „наднационален“ характер и е формирала специфична регулаторна рамка и професионална среда. Пряко следствие от процеса е необходимостта от подготовка на кадрите за морската икономика по световно наложени се стандарти. Успоредно с това конкуренцията за ВВМУ се пренася в международен план.

Процесите на глобализация практически се материализират в тенденцията за *нарастващ регулационен натиск с акценти в направленията квалификация и екология*. Определено се наблюдава процес на задълбочаваща и разширяваща се стандартизация на морските процеси. Към настоящия момент обучението за класическите професии на корабоводителите и инженерите е регламентирано на около 60 – 70% от стандарти. В съчетание с изискванията на Националната квалификационна рамка това води до почти 100% стандартизиране на образованието.

На следващо място е тенденцията за *формиране на двата региона - Черноморския и Източносредиземноморския като основни доставчици на кадри за Европейския пазар на морски професионалисти (maritime labor market suppliers)*. Пряко следствие от това е практическото достигане на предел на капацитета за доставка на обучаеми от националните системи и ориентация към образованието на чуждестранни студенти.

Пряко следствие от формирането на региона като доставчик на кадри е *засилващата се конкуренция между доставчиците на международния морски образователен пазар*. В този процес се наблюдават две конкурентни схеми, развиващи се в противоположни посоки.

От една страна е тенденцията за все по-високо професионална подготовка. Този подход на засилваща се професионализация неминуемо води до специализация и последващо „разслояване“ на морските професии чрез оформяне на „тесни“ професионални полета.

Като контрапункт се явява подходът, практикуван от редица държави най-вече от Азиатския регион за „*профанизация*“ на морското образование и *извеждането му от системата за висше образование*.

Тези тенденции поставят сериозно предизвикателство пред морското образование, като при това се наслагат с глобални съвременни тенденции на образователния пазар. Два от процесите на този пазар са от особена важност.

На първо място това е *преориентирането на интереса на кандидатите към ИТ-сектора и мениджмънта*. Тази тенденция се съчетава с вторият процес на образователния пазар, свързан с *промяна на парадигмата за обучение*. Класическото обучение, предполагащо развитие на практически умения базирани на солидна теоретична основа все повече се заменя от обучение, ориентирано към добиване на практически умения за управление на софтуерни системи без стойностно познание и с висока степен на абстрахиране от това познание за базовите електромеханични процеси.

Без да изчерпват характеристиките на средата посочените тенденции дават общата рамка на предизвикателствата пред развитието на морското образование.

2. Текущо състояние на националния морски образователен и научен сектор.

По редица причини в национален мащаб за водеща тенденция в националния образователен сектор се е наложила *демографската криза*. Нейното негативно въздействие се задълбочава от липсата на достоверни индикации и мерки за преодоляването ѝ.

Като следствие от този процес в рамките на образователния пазар се наблюдава подчертано *кризисно поведение на образователните субекти*. Без да се навлиза в подробности, индикаторите на това поведение са:

- нарастващ субективизъм в системата за висше образование;
- преекспониране на частни тенденции;
- централизация на образователния процес в условия на пазарна икономика;
- нелоялна конкуренция и лобизъм.

В тези условия *реформата на образованието придобива стихийен характер, съчетаващ се с открито поддържане на частни интереси и ситуационна ориентация*.

Периодично системата се „разтърсва“ от инициативи за намаляване на срока на образование, промяна на системата за финансиране и засилваща се държавна регулация. *Липсват индикации, че ще се разработи и приложи коректен модел за актуализиране на финансирането*.

Сами по себе си тези процеси са сериозно изпитание за образователните институции и техните следствия се хиперболизират от посочената вече тенденция за *смяна на образователната парадигма*.

Висшето образование е поставено в остра криза и от факта, че *нарастващите изисквания към него в никакъв вариант не кореспондират с факта, че системата за професионално образование е практически разрушена*.

Посочените процеси следва да се обогатят в направлението на реално съществуващите тенденции за *сливане на изследователските и образователните звена и засилване на дела на финансиране по оперативни програми за сметка на бюджетното финансиране*.

От друга страна стоят и предизвикателствата, произтичащи от спецификата на ВВМУ и морския национален сектор.

Следва да се отчита, че ВВМУ е под *управление на Министерството на отбраната* и същевременно *обект на строг контрол от страна на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, упражняван от Изпълнителна агенция „Морска администрация“*.

Същевременно като елемент на националния морски сектор ВВМУ силно се влияе и от неговото състояние.

Съществено влияние оказва *липсата на национална стратегия за морско развитие*. Като пряко следствие е процесът на *приравняване на морското образование към други образователни сектори*.

Друго следствие, че липсата на стратегия не позволява да се сформира обединение на икономическите субекти – потребители на кадри, което да отстоява интересите на морското образование на държавно ниво.

От друга страна към момента в националната морска образователна система е налице *засилена конкуренция в сектор квалификация с подчертана тенденция за намаляване на клиентите на класическите квалификационни курсове*. Следва да се посочи, че тази конкуренция в редица случаи се води некоректно и с пряка намеса на регулативни институции в неподлежащи на централизирана регулация процеси на пазарното функциониране.

В тези условия Висшето военноморско училище е поставено в изключително неблагоприятно положение, което най-общо се заключава в следното: *училището следва да провежда скъпоструващо обучение на кадри по високи единни световни стандарти в условията на липса на яснота за формирането на финансирането му и под натиска на национална регулационна система, несъобразена със съществуващата световна система*. Липсата на национална морска стратегия и последващата липса на ясно очертан икономически субект, защитаващ интересите на училището, само усложняват ситуацията.

Същевременно следва да се отчетат и силните страни на Висшето военноморско училище.

Системата за управление на ВВМУ е изградена и поддържа подчертан *баланс на централизация и децентрализация*. Този баланс е изключително подходящ за условията на функциониране при криза в надсистемата и се явява залог за висока адаптационна скорост.

При това училището навлиза в периода 2016 – 2030 г. с *наличието на висока „инерция“ в развитието*. Конкретни измерения на тази перспектива са:

- утвърдено лидерско място на националния морски пазар;
- развити системи за образование и квалификация, съобразени със световните стандарти;
- добро позициониране в Министерството на отбраната и отлично сътрудничество с надсистемата;
- отлична позиция в международната морска образователна общност;
- подготвен и добре разпределен във възрастово отношение преподавателски състав;
- стабилна и функционираща система за управление;
- развита система за финансиране чрез собствени приходи и от оперативни програми;
- добро сътрудничество с морски икономически субекти, общински, областни и национални власти, образователни и изследователски институции;
- широка подкрепа от правителствен и неправителствен сектор.

Съществуващите тенденции са придружени от наличието на *добра перспектива за приемственост* в развитието.

Функционирането на училището значително се облекчава и от индикациите за криза в основните *конкуренти* на националния пазар за образование и квалификация.

Като цяло може да се обобщи, че въпреки наличието на неблагоприятни тенденции в средата, *ВВМУ е добре позиционирано* на пазара за подготовка на морски кадри.

3. Желано състояние 2030.

Желаното състояние за ВВМУ през 2030 г. се описва от следните моменти:

- 3.1. Национален център за морско образование и регионален лидер.
- 3.2. Чуждестранните студенти са $\frac{1}{4}$ от всички студенти.
- 3.3. Обособени звена като: изследователски институт, развоен център, квалификационен център и т.н.
- 3.4. Лидер в професионалното морско образование.

4. Мисия и визия 2020.

Мисията на Висшето военноморско училище е *„Подготовка на конкурентни кадри за световния и национален морски сектори в съчетание с изследователска и развойна поддръжка за морската индустрия“*.

Визията е *„Устойчив национален център за морско образование, квалификация и научни изследвания“*.

5. Основни цели.

Основните цели са формулирани в следните перспективи: инвеститорска, потребителска, финансова, вътрешни процеси и растеж.

В *инвеститорска перспектива* целите са:

- 5.1. Поддържане на високо качество на образованието:
 - поддържане на стандарти;
 - интегриране на сертификация в образованието.
- 5.2. Приложна ориентация на образованието:
 - нарастване на дела на практиката;
 - непрекъснато адаптиране на програмите към потребностите на компаниите.

В *потребителска перспектива* целите са:

- 5.3. Осигуряване на качествено образование на достъпни цени. Осигурява се от:
 - поддържане на актуална ценова политика;
 - интегриране на сертифицирането в образованието;
 - поддържане на стандартите за образование.
- 5.4. Висока степен на реализация на международния пазар на морски кадри, предполагаща:

- конкурентоспособност на кадрите;
- развитие на кариерен център;
- тясно сътрудничество с компании;
- активна нетрадиционна и работеща реклама.

5.5. Преференциални условия за образование през целия живот, предвиждащи изграждане и поддържане на:

- кариерни пътеки;
- бази данни.

5.6. Удобство за обучаемите, предполагащо:

- ползване на ИКТ (дистанционно обучение);
- системи за администриране;
- информационно осигуряване (абонамент учебници).

Във *финансова перспектива* целите са:

5.7. Разширяване на специалностите в атрактивни за обучаемите направления:

- експлоатация на направленията мениджмънт и ИТ;
- разкриване на нови атрактивни специалности.

5.7. Формиране на политика за привличане на обучаеми:

- две специалности (двойна диплома – от два университета, както и по две специалности);
- модерна приемна кампания;
- „агресивна“ рекламна политика;
- пренос на фокуса на реклама към по-ранен етап на средното образование и разширяване на обръщението към родителите.

5.8. Консолидиране на финансовите ресурси, инвестирани в национален мащаб за морско образование и квалификация:

- минимизиране на конкуренцията (политики на сливане, преминаване под егидата на ВВМУ, законова уредба);
- въвеждане на преференциални условия за квалификация на обучаемите.

5.9. Повишаване на дела на чуждоезиковото и платено обучение.

5.10. Разширение на областта на образователна и квалификационна дейност.

5.11. Адаптивна финансова политика.

Целите по отношение на *вътрешните процеси и растежа* са:

5.12. Разкриване на перспективни изследователски направления:

- нови системи за тренинг;
- интегриране с компании в областта на симулациите;
- центрове за върхови постижения и компетентност;
- екология.

5.13. Поддържане на система за стимулиране и поощряване на инициативи чрез работа в следните направления:

- проектна дейност;
- развойна дейност;
- публикационна и образователна дейност;
- правно-нормативна уредба.

6. Основа на целева стратегия (основни приоритетни направления).

На базата на целите на Стратегията са формулирани следните *приоритетни направления* за работа:

6.1. Интегриране на образованието и квалификацията в система за обучение през целия живот:

- Етап 1 – въвеждане на система за паралелна квалификация в процеса на образование;
- Етап 2 – изграждане на система за поддържане на квалификацията и преквалификация.

6.2. Интегриране на професионалното и висше образование:

- Етап 1 – сертифициране на професионално образование;
- Етап 2 – провеждане на пилотни курсове;
- Етап 3 – интегриране на подготовката в професионални гимназии към системата на висше образование.

6.3. Разкриване на нови образователни полета в сферата на морското образование и квалификация:

- Направление 1 – поддържане на актуална съществуващата система с поетапно развитие и надграждане;
- Направление 2 – навлизане в областта на офшора и океанското инженерство;
- Направление 3 – подготовка на специалисти за „малкия“ флот;
- Направление 4 – подготовка на специалисти за частни сектори (пилотаж, VTMIS и др.);
- Направление 5 – развиване на система за подготовка по частни инициативи (портови флот, пилотски агенции, специализирани кораби);
- Направление 6 – разкриване на съвместни системи за подготовка с компании от морския сектор.

6.4. Навлизане в нови образователни сфери:

- Етап 1 – сертифициране на дистанционно обучение;
- Етап 2 – проекти за образователни услуги в системата за дистанционно обучение;
- Етап 1 и 2 – задълбочаване сътрудничеството с други университети.

6.5. Повишаване на атрактивността на образованието във ВВМУ:

- Етап 1 – широко прилагане на възможността за обучение по втора атрактивна специалност;
- Етап 2 – въвеждане на система от „хоризонтални“ мерки (хибридни системи, кариерно ориентиране, административно обслужване и др.).

6.6. Изследователска и развойна дейност:

- Направление 1 – офшор и инженерни технологии;
- Направление 2 – моделиране и симулации;
- Направление 3 – екология.

Изследователската и развойна дейност да се развива в следните етапи:

- Етап 1 – формиране на автономни колективи;
- Етап 2 – система за вътрешни проекти.

При развитие на изследователската и развойна дейност да се спазват следните принципи:

- двойно предназначение (от една страна, съчетаване на изследователска дейност с обучение, а от друга – гражданско и военно предназначение);

- сътрудничество;
- приложна ориентация;
- икономическа обосновка

6.7. Активна рекламна политика:

- Етап 1 – модерно присъствие във виртуалното пространство;
- Етап 2 – иновативни рекламни технологии (делегиране на рекламата на други институции);
- Етап 1 и 2 – „изнасяне“ на рекламата от образователния сектор.

7. План за работа.

Настоящата Стратегия се придружава от:

- Мандатна програма за управление на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ в периода от месец април 2015 г. до месец април 2019 г.
- Годишни планове.

Стратегията е приета на заседание на Академичния съвет на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ с протокол № 46/ 24.06.2016 г.

НАЧАЛНИК НА ВВМУ “Н. Й. ВАПЦАРОВ”

КОМОДОР ПРОФ. Д.В.Н.

БОЯН МЕДНИКАРОВ

2016 г.